

Z p r á v a

o činnosti Vědeckého kolegia pedagogiky a psychologie ČSAV
za r. 1989

I/ Přehled zpracovávaných prognostických a koncepčních materiálů

1/ Výsledky prognostické činnosti

V rámci průběžné orientace na prognostickou činnost projednalo kolegium stav příprav úkolů SPZV v další etapě rozvoje čs. výchovně vzdělávací soustavy (zvláště s výhledem na 9. pěti-letku). Kolegium konstatovalo, že při definitivním koncipování budoucích úkolů v pedagogice a psychologii je třeba na kvalitativně vyšší úrovni nově formulovat pojetí spolupráce mezi decizními orgány, vědou a praxí.

2/ Další koncepční materiály

- a) "Pedagogické a psychologické problémy lidských práv a humanitární spolupráce jako aktuální potřeba přestavby společenského života".

Kolegium doporučilo, aby se tato problematika stala součástí rozvoje relevantních vědních disciplín a příslušných pracovišť. Společenská závažnost problematiky by měla být nadále analyzována v těsné souvislosti se zaměřením činnosti psychologů a pedagogů s přihlédnutím k určité tradici řešení těchto otázek v pedagogice a psychologii (mimo jiné např. v souvislosti s dalším rozpracováním problematiky etiky, informatizace a její úlohy ve společnosti, výzkumem vědomí atd.).

- b) "Rozvoj pedagogických a psychologických věd v závislosti na materiálně-technických podmínkách".

Materiál vychází z provedené analýzy společenskovědního výzkumu v ČSAV. Rozebírá jednak prostorové a dislokační otázky pracovišť základního výzkumu v pedagogice a psychologii, jednak oblast rozvíjení informačních systémů,

vybavení pracovišť výpočetní a reprografickou technikou, odbornou periodickou i neperiodickou literaturou atd. Z uvedené analýzy vyplynulo, že materiálně technické zázemí v pedagogických a psychologických disciplínách neodpovídá současné úrovni vědy. Velmi naléhavě materiál zdůraznil nutnost podstatného zlepšení materiálně technického vybavení pedagogických a psychologických pracovišť základního výzkumu, včetně návrhů na některá možná řešení.

- c) "Účast pedagogických a psychologických věd v interdisciplinárním zabezpečování péče o duševní zdraví"

Tato problematika byla projednána ve spolupráci se zástupci resortu zdravotnictví (Výzkumný ústav psychiatrický v Praze). Bylo konstatováno, že zatímco všechny dosud realizované celospolečenské zdravotnické programy se koncentrují především na somatické aspekty zdraví čs. populace, aspekty psychické jsou rozpracovány zcela nedostatečně. Účast pedagogických a psychologických disciplín na dalším rozvíjení této problematiky je zvláště významná v rámci interdisciplinárně pojaté primární a sekundární prevence. Z řad členů kolegia byly vneseny návrhy na zapojení této problematiky do úkolů SPZV na další období.

- d) "Zvýšení efektivnosti čs. výchovně vzdělávací soustavy v nových sociálně ekonomických podmínkách".

Kolegium v této souvislosti projednalo především stav příprav státního a resortních plánů výzkumu (včetně vystoupení zástupců ministerstev školství, mládeže a tělovýchovy ČSR a SSR) s cílem zaměřit úsilí pedagogů a psychologů i příslušných vědeckých pracovišť na další zdokonalování čs. výchovně vzdělávací soustavy v době příprav plánů vědecko-výzkumné činnosti na příští období. Kolegium zdůraznilo především nutnost efektivnějšího využívání výsledků vědy a posílení citlivosti a přijímání schopnosti praxe ve vztahu k těmto výsledkům, potřebu kvalitativně nové strategie řízení vědy, posílení prognostické úlohy vědy, prohloubení mezinárodní spolupráce atd.

3/ Vědecké kolegium ve vztahu ke společenské praxi

Již tradičně je tato problematika kolegiem průběžně sledována,

příčemž projednávání těchto otázek bývá věnováno jedno samostatné zasedání. Na základě podkladů z jednotlivých pracovišť byl zpracován podkladový materiál "Prohloubení vztahu pedagogických a psychologických věd ke společenské praxi". Materiál mj. zdůrazňuje, že ve vztahu k praxi bude nutno v dalším období akcentovat resortní výzkum, který by měl zajišťovat zprostředkující vazbu mezi výsledky vědeckého poznání a jednotlivými oblastmi společenské praxe. Dále byla zdůrazněna potřeba zvýšit připravenost jednotlivých sfér společenské praxe, přijímat výsledky vědeckého poznání a nutnost systematictějšího a komplexnějšího ovlivňování společenské praxe v souladu s uvedenými stanovisky.

II/ Zhodnocení činnosti VK

1/ V oblasti vědecké výchovy, zvyšování kvalifikace vědeckých pracovníků a udělování vědeckých hodností:

tak jako každoročně, i v roce 1989 bylo na úrovni VKPP ČSAV provedeno hodnocení výsledků obhajob kandidátských disertačních prací. Lze konstatovat, že obhajované práce byly zaměřeny jednak k aktuálním otázkám psychologické teorie a metodologie, jednak k otázkám rozvoje některých aktuálních problémů v rámci aplikovaných psychologických disciplín. Všechny práce tematicky navazovaly na výzkumné úkoly, řešené na mateřských a školících pracovištích uchazečů. Oponentské posudky byly zpracovávány ve shodě s příslušnými ustanoveními vyhlášky, stanovisko oponentů bylo ve všech případech věcné a kritické a průběh obhajob odpovídal všem formálním i obsahovým požadavkům. Obě komise pro obhajoby usilovaly v průběhu hodnoceného období o realizaci všech obhajob v plném souladu s příslušnými předpisy.

Kolegium dále projednalo v oblasti vědecké výchovy a souvisejících otázek následující závažné materiály:

- a) Návrh tematických okruhů skupinového školení aspirantů a rekvalifikačních kursů pro vědecké pracovníky a návrh přípravy seminářů pro školitele vědeckých aspirantů. (podkladový materiál k těmto otázkám byl zpracován Pedagogickým a Psychologickým ústavem ČSAV; hlavním cílem je nově koncipovat pojetí přípravy aspirantů, ale i školitelů, přičemž je akcento-

váno úsilí o faktické zvýšení odborné úrovně všech zúčastněných subjektů vědecké výchovy).

- b) Koncepce dalšího zvyšování kvalifikace a hodnocení tvůrčí způsobilosti pracovníků vědy, výzkumu a vývoje v pedagogice a psychologii (základem projednání těchto otázek se stala informace, týkající se stanoviska oddělení společenských věd ÚP ČSAV k dosavadnímu způsobu přípravy a realizace skupinově pojeté výchovy aspirantů v rámci vědeckého kolegia pedagogiky a psychologie; v nově koncipovaném projektu skupinové výchovy se výrazněji projevila vyšší úroveň spolupráce mezi vysokými školami a pracovišti ČSAV).
- c) Otázky dalšího zkvalitnění vědecké výchovy byly též projednány v rámci setkání se školiteli vybraných společenskovědních pracovišť, které se uskutečnilo na 6. zasedání VKPP ČSAV. V závěru tohoto setkání bylo konstatováno, že v přípravě budoucích vědeckých pracovníků bude třeba uskutečnit rozsáhlé změny kvalitativní i kvantitativní povahy. Kromě požadavku na rozšíření počtu domácích i zahraničních stáží, na zjednodušení příslušných administrativních úkonů, nastolení kvalitativně nové úrovně spolupráce aspiranta se školitelem atd. byly též vysloveny četné kritické připomínky k nevyrovnanosti kvality a úrovně jednotlivých kandidátských disertačních prací, nízké publikační činnosti aspirantů, jejich nedostatečné odborné připravenosti, ale i k nevyrovnané vědecké úrovni jednotlivých školitelů. Kolegium též doporučilo, aby se základem pro udělení vědecké hodnosti stala náročná obhajoba interdisciplinárně a týmově zpracované disertační práce, jež by byla spíše empirické povahy a byla srovnatelná se současnou mezinárodní úrovní příslušného vědního oboru.

2/ V oblasti ediční

V průběhu jednotlivých zasedání se kolegium pravidelně zabývalo projednáváním námětů na publikace v nakladatelství ACADEMIA a hodnotilo z obsahového i organizačně-koncepčního hlediska celkovou ediční činnost.

3/ V oblasti péče o vědecké společnosti

Kolegium se - tak jako každoročně - zabývalo hodnocením činnosti společností, schvalováním navrhovaných akcí těchto společností a projednávalo všechny zásadní otázky, související s činností Pedagogické a Psychologické společnosti při ČSAV.

4/ V oblasti popularizační činnosti

Popularizační činnost v oborech pedagogika a psychologie se rozvíjela jednak na jednotlivých pracovištích, kde jsou zřízeny komise pro popularizaci vědy, jednak v rámci činnosti ediční komise VKPP ČSAV.

5/ V dalších úsecích práce kolegia

V souladu s plánem práce pokračovala v roce 1989 činnost obou hlavních komisí kolegia, spočívající především v plnění zásedních a koncepčních úkolů ve vztahu k rozvoji pedagogických a psychologických vědních disciplín. Komise pořádaly též některé samostatně plánované akce, zaměřené jak k aktuálním teoretickým otázkám, tak i některým společenským problémům.

III/ Organizační záležitosti VK

- 1/ Vnitřní struktura kolegia zůstala zachována na stejné úrovni jako v roce 1988. Nadále pracovaly všechny stálé pomocné orgány kolegia.
- 2/ V roce 1989 se uskutečnilo šest řádných zasedání a jedno zasedání rozšířené, věnované tématu "Zvýšení efektivity čs. výchovně vzdělávací soustavy v nových sociálně ekonomických podmínkách (informace o stavu příprav státního a resortních plánů výzkumu)"
- 3/ Hlavní náplň jednání kolegia byla již tradičně věnována koncepčním otázkám rozvoje vědních oborů pedagogika a psychologie. Významnou pozornost věnovalo též kolegium otázkám vědecké výchovy, možnostem jejího zkvalitnění a otázkám dalšího zvyšování kvalifikace vědeckých pracovníků.
- 4/ Celková průměrná účast členů kolegia na zasedáních činila 70,8%.

Účast nižší než 50 % :

Prof. Ing. V. Císař, ČSc.

člen korespondent ČSAV D. Kováč

PhDr. M. Stríženec

Prof. PhDr. M. Sýkora, CSc.

Účast nižší než 25 % neměl žádný z členů VKPP.

Z á v ě r y :

Jednání VKPP se soustředila i v roce 1989 na projednání vybraných otázek, objevujících se ve vědních oborech pedagogika a psychologie v souvislosti s aktuálním rozvojem čs. společnosti. Značnou pozornost věnovalo kolegium předběžné přípravě návrhů koncepce úkolů SPZV, problematice dlouhodobých koncepčních perspektiv obou vědních oborů, ale i rozvoji vztahů ke společenské praxi. Na základě bilance činnosti kolegia lze konstatovat, že jednání probíhala v souladu s plánem práce na rok 1989.

Vypracoval: PhDr. V. Kebze, CSc.

V Praze, dne 30. ledna 1990